

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Analýza ohrožení mládeže očima odborníků SPOD

Projekt Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ORP Černošice

Registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_063/0006552

Zpracovatel: Mgr. Markéta Taraležkovová, Bc. Jana Blehová, Bc. Jana Hybnerová

Termín zpracování: leden – červen 2019

Obsah

Obsah.....	2
Sociální péče poskytovaná v rámci sociálně-právní ochrany dětí.....	3
Volný čas.....	4
Rodina.....	5
Sociálně právní ochrana dětí při MěÚ Černošice	5
Skupina pro prevenci	5
Přednášky na ZŠ.....	6
Sociální práce při obecních úřadech.....	6
Sběr dat od sociálních pracovníků a pracovníků sociálně právní ochrany dětí.....	7
Ze všech výše uvedených jednání lze shrnout následující závěry:	7
Zdroje	9

Sociální péče poskytovaná v rámci sociálně-právní ochrany dětí

Povinnost poskytovat ochranu nezletilým, chránit jejich zdravý vývoj a právem chráněné zájmy vyplývá pro Českou republiku z řady norem ústavního a mezinárodního charakteru. Naše současná společnost se při jejich ochraně řídí několika dokumenty. V první řadě je třeba zmínit nejvýznamnější mezinárodní smlouvu v oblasti ochrany dětí, Úmluvu o právech dítěte. Dítětem je zde definována každá lidská bytost mladší 18ti let, pokud nebylo dle příslušného právního řádu dosaženo zletilosti již dříve. V článku 3 je uveden jeden ze základních pojmů, vztahující se k ochraně nezletilých dětí, a to „zájem dítěte a jeho blaho“.

Další z důležitých dokumentů, Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky, zajišťuje především článkem 32 zvláštní ochranu dětí a mladistvých formou péče o děti a nad jejich výchovou a dále článkem 33, který se vztahuje ke školní docházce a nároku na vzdělání.

Stěžejními předpisy, upravující ochranu dítěte, jsou zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů. Sociálně-právní ochranu je možno chápat jako ochranu práv dětí na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu jejich oprávněných zájmů a působení směřující k obnově funkcí rodiny.

Sociální péči v rámci výkonu sociálně-právní ochrany dětí pak lze vymezit jako souhrn činností a působení sociálního pracovníka vycházející v důsledku vyhodnocení aktuální situace dítěte z jeho vlastní iniciativy, nebo z podnětu rodičů dítěte, či jiné instituce, a která je poskytována za účelem omezení negativních vlivů působících na dítě.

Zajištění výkonu sociálně-právní ochrany dětí (SPOD) poskytují: obecní úřady; krajské úřady, magistráty a úřady městských obvodů, v Praze úřady pověřených městských částí; Ministerstvo práce a sociálních věcí; Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí; fyzické nebo právnické osoby, kterým bylo vydáno pověření k výkonu sociálně-právní ochrany (občanská sdružení, apod.).

Volný čas

Volnočasové aktivity mají své nezastupitelné místo. Pěstování zájmů, zálib či provozování dalších aktivit je nejen zdrojem poučení, zážitků a emocí, ale i prostředkem pro sociální učení dítěte, jeho emocionální vývoj a utváření hodnotového systému. Vhodné trávení volného času společně s kontrolou ze strany rodičů či institucí je tedy nedílnou součástí pro zdravý vývoj dítěte. Naopak jejich absence může vést v některých případech až k nežádoucímu či patologickému jednání ze strany dětí a mládeže. I proto zákon č. 359/1999 Sb., v platném znění, ukládá § 10 mimo jiné obci v samostatné působnosti povinnost, která spočívá ve vytváření předpokladů pro kulturní, sportovní a zájmovou činnost dětí. Stejnou povinnost ukládá zákon i kraji v samostatné působnosti.

K zajištění sociálně-právní ochrany těmto dětem dává zákon obcím, krajům v samostatné působnosti a pověřeným osobám možnost zřizovat zařízení, uvedená v § 39 odst. 1, a dále v rámci poskytování sociálních služeb a zařízení sociálních služeb, upravených v zákoně o sociálních službách č. 108/2006 Sb., v platném znění.

Rozšiřování nabídky volnočasových aktivit směřuje v obcích a krajích k rozvíjení zejména klubové, poradenské a intervenční činnosti, která se nejčastěji uskutečňuje v podobě různých projektů, např. zřizování nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, skate parků, denních center, dílen apod.

Z našich zkušeností sociálních pracovníků víme, že zejména u dospívajících není příliš velký zájem o zapojení se do organizovaných volnočasových aktivit. Zároveň však mají potřebu trávit většinu volného času se svými vrstevníky. Právě pro tuto cílovou skupinu (cca 12-18/26 let) jsou vhodná nízkoprahová zařízení, která svým režimem nepřipomínají sportovní a zájmové kroužky, ale která nabízejí možnost smysluplného trávení volného času, ale zároveň mají svá specifika (např. možnost anonymního docházení, finanční nenáročnost pro rodinu, nabídka doučování zdarma a další). Většina těchto center má navázanou spolupráci s příslušnými odbory sociálních věcí, neboť zákon č. 359/1999 Sb., v platném znění, stanovuje § 32 u ohrožených dětí dle § 6 téhož zákona povinnost zaměřit pozornost na využívání jejich volného času.

Významnou roli při zřizování NZDM hraje i mnohdy omezená nabídka kvalitního trávení volného času v dané lokalitě.

Rodina

Rodina bývá právem považována za hlavního činitele rozvoje zdravé osobnosti či naopak za vzor vedoucí k selhávání v chování dětí a mládeže. V souvislosti se socializačním procesem jedince hraje zcela zásadní a nezastupitelnou roli. Dítě v rodině získává základní výchovu, která ho významně ovlivňuje nejen v období jeho dětství a dospívání, ale přetrvává i po celou dobu života.

Dnešní rodina se stává závislá na společnosti, do jehož dění se aktivně zapojuje. Stát prostřednictvím sociálního zabezpečení a finanční podpory umožňuje rodičům lepší slučitelnost jejich rodičovské a profesní role v těch případech, kdy mají zájem na skloubení profesní realizace s rodičovstvím. Důležitou roli zde samozřejmě hrají i nejrůznější neziskové organizace, které rodinám poskytují své služby.

Sociálně právní ochrana dětí při MěÚ Černošice

Sociálně právní ochranou dětí se v rámci Městského úřadu Černošice zabývají dvě oddělení: oddělení sociálně právní ochrany dětí a oddělení sociální prevence, dle aktuální personální obsazenosti se jedná zhruba o 30 pracovníků, což je cca 10 % pracovníků v rámci celého Středočeského kraje. Ze statistik za rok 2018 vyplývá, že 1417 z 13 411 Om spisů a 371 ze 4 481 Nom spisů ve Středočeském kraji řešil MěÚ Černošice, tedy množství řešených případů zhruba odpovídá podílu pracovních úvazků v kraji.

Skupina pro prevenci

Oddělení sociální prevence MěÚ Černošice iniciovalo v roce 2017 vznik pracovní skupiny, jejíž členy jsou zástupci institucí, které se podílejí na činnosti v oblasti sociální prevence (OSP MěÚ Černošice, PMS ČR, PČR, okresního soudu Praha-západ, SVP Dobřichovice, Magdalena o.p.s, MAS Dolnobřežansko a CCS Hvozdy). Cílem těchto pravidelných setkání je vzájemná výměna informací z řad odborníků ze státního a nestátního neziskového sektoru, která je dle našeho názoru obohacující a nesmírně důležité pro vzájemnou spolupráci, jenž je při práci s naší klientelou nezbytná.

Přednášky na ZŠ

Oddělení sociální prevence MěÚ Černošice začalo v roce 2017 realizovat osvětovou činnost v podobě odborných, interaktivních přednášek pro žáky ZŠ naší lokality. Jedná se o jednu z preventivních činností oddělení, která je zacílena především na žáky osmých a devátých tříd. Při těchto přednáškách se žáci mimo jiné dozvídají, kdo je kurátor pro děti a mládež, kdo jsou jeho klienti a s jakými výchovnými problémy se nejčastěji setkává. Po teoretické části prezentace následuje workshop, kde žáci mohou využít informace, které jim byly kurátorkami z oddělení sociální prevence předány.

Dále pak pořádají přednášky pro kantory, kdy přednáší kurátor pro děti a mládež spolu se sociálním pracovníkem SPOD o činnostech, postupech a spolupráci v rámci výkonu sociálně právní ochrany dětí jako je oznamovací povinnost, řešení konkrétních situací apod.

Sociální práce při obecních úřadech

Sociální pracovníci SPOD mohou využívat spolupráce se sociálními pracovníky pověřených obecních úřadů a s kolegy z oddělení sociální pomoci MěÚ Černošice, kteří mohou poskytnout rodičům dětí i dětem samotným poradenství a pomoc při zajišťování dávek, služeb a řešení obtížných životních situací (dluhy, bydlení, ...). Dále pak má svou sociální pracovníci i samostatná obec Jinočany. Dále pak u dětí opouštějící ústavní výchovu z důvodu zletilosti dochází ke spolupráci se sociálním kurátorem, aby věděli, kam se mohou obrátit v případě řešení nepříznivé sociální situace v dospělosti.

Sběr dat od sociálních pracovníků a pracovníků sociálně právní ochrany dětí

Jednání s odborníky na oblast sociálně právní ochrany dětí (SPOD) probíhalo v několika rovinách; účastnili se našich pracovních skupin, uskutečnili jsme se zástupci s pracovníky SPOD schůzku, kde jsme rozebrali nejpálčivější oblasti v rámci dostupnosti pro ohrožené rodiny a děti a oslovili jsme jednotlivé pracovníky všech oddělení pracujících v rámci SPOD (odd. prevence, sociálně právní ochrany dětí i náhradní rodinné péče), aby se vyjádřili, jaké služby pro jejich klienty postrádají, případně nejsou spokojeni s jejich kvalitou. Informace jsme sbírali při osobních jednáních, při jednáních pracovní skupiny pro rodiny a děti a dále z emailové komunikace a spolupráce mezi odděleními.

Ze všech výše uvedených jednání lze shrnout následující závěry:

1. Území je nedostatečně pokryto terénní sociálně aktivizační službou pro rodiny s dětmi a sanací rodiny, tyto služby by mohli působit jako prodloužená ruka sociálních pracovníků SPOD v rámci práce s rodinou. Aktuálně se zde činnosti věnuje pouze HoSt Homestart a CCS Hvozdy, každá organizace má pouze po jednom pracovníkovi. Sociální pracovníci SPOD uvádějí, že s kvalitou služeb od CCS Hvozdy nejsou spokojeni. V létě roku 2019 byla zahájena spolupráce s Krajským úřadem Středočeského kraje na tvorbě Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje a s Proximou Sociale ohledně zahájení působení v ORP Černošice, nová kapacita byla začleněna do sítě pro rok 2020.
2. Je zde nedostatek nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM), především ve větších městech, jako je Jesenice či Mníšek p. Brdy. V Mníšku p. B. probíhala i jednání o zřízení NZDM ze strany obce, ale zatím se nenašel vhodný poskytovatel. Služby nízkoprahových zařízení by se měly zacílit na neorganizované starší děti a mládež.
3. Dále vyzdvihli i to, že ORP Černošice nemá žádný azylový dům, musí se využívat služeb v hl. m. Praze a okolních ORP. Jako naplnitelný vidí azylový dům pro rodiny s dětmi o kapacitě 30 lůžek, popřípadě by pomohla dostupnost finančně dostupného bydlení a systému sociálního bydlení..

4. Z návazných služeb vyzdvihli nedostatek dětských psychiatrů, nízkou kapacitu služeb rodinné terapie (jedná se o celospolečenský problém, ale v rámci našeho ORP ji pracovníci vnímají především v severní části terénu ORP Černošice).
5. Druhou návaznou službou s nízkou kapacitou vnímají v poskytování asistovaných kontaktů a předávání, také především v severní části ORP Černošice.
6. Specializované služby pro rodiny, děti a mládež jsou dostupné především v hl. m. Praze.
7. Není dostatečná kapacita mateřských a základních škol. Není dostupné doučování dětí zdarma, proběhl pokus o spolupráci s Pedagogickou fakultou Univerzity Karlovy, nejsou k dispozici dobrovolníci, kteří by se dětem mohli věnovat.
8. Poslední oblastí jsou pak služby pro testování klientů na drogy a cenově dostupnou mediaci.
9. Je třeba dořešit systém pro mapování a předávání informací ohledně potřeb klientů/občanů a kapacit sociálních služeb.

Zdroje

zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Úmluva o právech dítěte

Statistický výkaz V20 o výkonu sociálně-právní ochrany dětí , Středočeský kraj, rok 2018

(www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/statistiky-vykonu-spo;jsessionid=584C70D3D77E61AE44BBCC1E2F4856B8.liferay_s1)

Statistický výkaz V20 o výkonu sociálně-právní ochrany dětí, město Černošice, rok 2018

vlastní šetření MěÚ Černošice – Odboru sociálních věcí, zdravotnictví a školství